

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ocena zniszczenia siedliska płazów i ptaków, w szczególności kumaka nizinnego – gatunku umieszczonego w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej na Stawach w Pruszwicach (dz. ew. 59/20 i 59/21) na obszarze Natura 2000 PLH020078 Kumaki Dobrej

Autor: herpetolog, mgr Paweł Kisiel

**Zleceniodawca:
Stowarzyszenie Ekologicznym EKO –
UNIA, Wrocław ul. Białoskórniczej 26**

Wrocław, Czerwiec 2019 r.

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Metodyka prac.....	4
3. Opis siedlisk rozrodczych płazów:.....	5
4. Wyniki inwentaryzacji	12
5. Analiza wykonywanych robót ziemnych względem wydanego pozwolenia wodno-prawnego przez starostę wrocławskiego	14
6. Analiza wykonywanych robót ziemnych względem decyzji wydanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu	16
7. Analiza wpływu wykonanych prac na populację płazów	17
8. Podsumowanie	19
9. Literatura	20

1. Wstęp

Inwentaryzacją herpetologiczną objęto obszar trzech stawów na obszarze Natura 2000 PLH020078 Kumaki Dobrej. Głównym przedmiotem inwentaryzacji był częściowo zasypywany staw hodowlany na działce ew. 59/20 (obręb Pruszwice, gmina Długoleś). Oprócz niego kontrolowano staw przylegający do tego miejsca od wschodu – na dz. ew. 59/21 (obręb Pruszwice, gmina Długoleś), a także od południa na dz. ew. 173 (obręb Pruszwice, gmina Długoleś).

W 2015 roku, a następnie w 2017 r. (ze względu na wygaśnięcie obowiązywania decyzji z 2015 roku) „Inwestor” uzyskał decyzje Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu zezwalające na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków chronionych płazów: żaby wodnej *Pelophylax esculentus* oraz ropuchy zielonej *Pseudepidalea viridis* umożliwiające zniszczenie ich siedliska poprzez zasypywanie stawu (zwanego potocznie Stawem Dużym) oraz umyślne przemieszczanie osobników dwóch powyżej wymienionych gatunków z miejsc regularnego występowania w inne miejsce (WPN.6401.48.2015.MK.3 z dnia 12 czerwca 2015 r i WPN.6401.132.2017.MK.2 z dnia 1 czerwca 2017 r.). „Inwestor” zaplanował pozostawienie części „Dużego Stawu” o powierzchni 0,93 ha w części południowo-wschodniej działki ewidencyjnej.

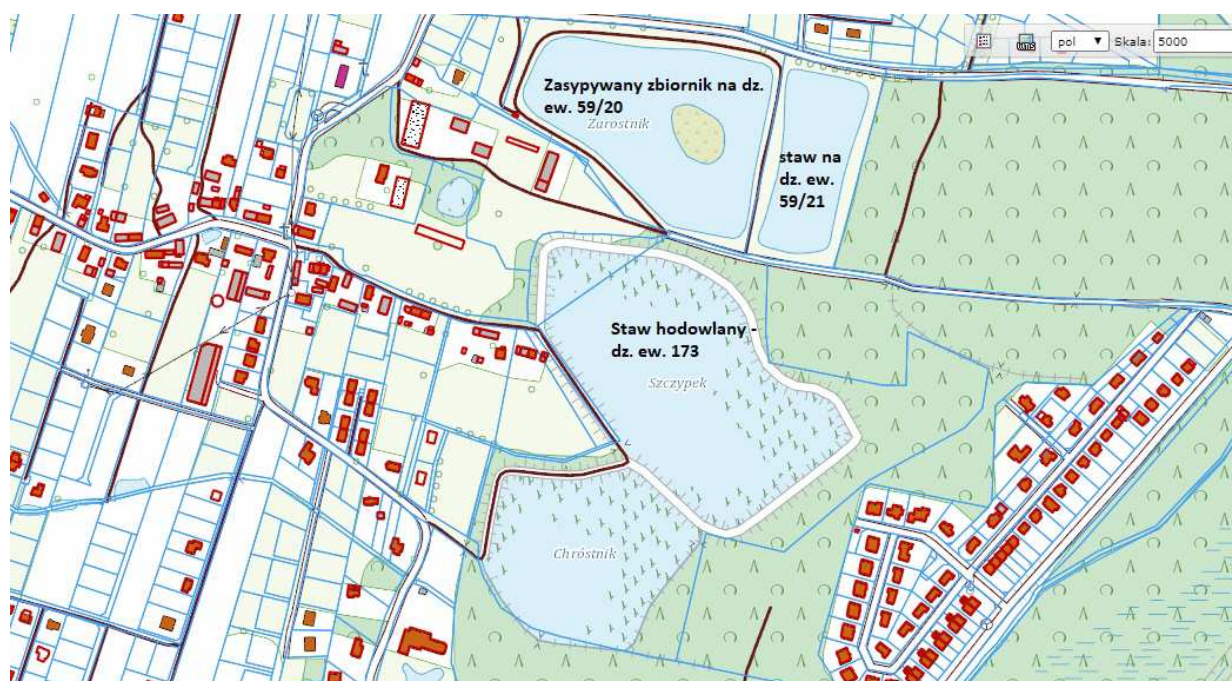
Poza tym, w 2015 roku „Inwestor” uzyskał pozwolenie wodno-prawne (decyzja nr 487/2015 z dnia 12.10.2015 r.) starostwa powiatowego pozwalające na częściową likwidację stawu hodowlanego (zwanego potocznie Stawem Dużym) na dz. ew. 59/20 (obręb Pruszwice, gmina Długoleś) pod określonymi warunkami prowadzenia tych prac, w tym zachowania części południowej stawu z mnichem N-1 i N-2.

Ze względu na interes społeczny jakim jest ochrona populacji płazów w obszarze Natura 2000 Kumaki Dobrej, Stowarzyszenie Ekologicznym EKO – UNIA przeprowadziło badania herpetologiczne na obszarze zasypywanego stawu i stawów położonych wokół niego celem ustalenia, czy prowadzone prace mają wpływ na populacje płazów oraz czy „Inwestor” prowadzi prace zgodnie z wydanymi decyzjami. Badania prowadził herpetolog, mgr Paweł Kisiel, który w roku 2017 i 2010 prowadził monitoring płazów na obszarze Natura 2000 Kumaki Dobrej dla Instytutu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w ramach Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych prowadzonych dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

2. Metodyka prac

Badania terenowe przeprowadzone w miesiącach maj i czerwiec 2019 roku. Wykonano dwie kontrole dzienne i dwie kontrole nocne trzech stawów - na dz. ew. 59/20, 59/21 i 173 (obręb Pruszwice, gmina Długołęka). Prace prowadzono zgodnie z metodyką opisaną w przewodnikach metodycznych opracowanych przez GIOŚ (Makomaska-Juchewicz M (red.), 2010; Makomaska-Juchewicz M., Baran P. (red.), 2012. Kontrole wykonywano w warunkach pogodowych sprzyjających aktywności płazów. Nie chwytano płazów. Opierano się głównie na identyfikacji głosów godowych płazów bezogonowych.

Ryc.1. Obszar badań terenowych

3. Opis siedlisk rozrodczych płazów:

- Staw Duży – staw zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym został w większości zasypyany. W południowo-wschodniej części Stawu Dużego utworzono nowy staw, o powierzchni około 0,8 ha (pomiar na podstawie map satelitarnych umieszczonych na stronie geoportal.gov.pl), przy czym z dokumentów złożonych do RDOŚ we Wrocławiu wynika, że staw miał zajmować powierzchnię 0,93 ha. W 2019 roku w trakcie sezonu rozrodczego płazów w dalszym ciągu trwało zasypywanie Stawu Dużego. Skarpy nowego stawu nie zostały ukształtowane w szczególny sposób. Raczej wyglądają jak skarpy ukształtowane samoistnie, powstałe w wyniku zasypywania stawu. Oprócz humusu w materiale do zasypywania stawów znajdowały się kamienie, cegły, odpady budowlane. Kamienie i cegły znajdują się zarówno w skarpach, jak i dnie stawu. Wzdłuż północnej linii brzegowej znajduje się wypływanie, które obecnie jeszcze nie jest porośnięte roślinnością wodną. Bez ukształtowania skarp i obsiania ich trawą zostaną one porośnięte przez rośliny ruderalne i inwazyjne. W poprzednich latach w miejscach, gdzie zaprzestano zasypywania stawu rozwinęły się niewielkie płyty szuwarów, głównie trzcinowych, które były zasypywane wiosną 2019 roku. Stanowiły one miejsca rozrodu trzech par trzciniczek *Acrocephalus scirpaceus*. Poziom wody był niski, być może ze względu na zasypianie mnicha stawu, zlokalizowanego na wschód od Stawu Dużego i braku w związku z tym przepływu wody.

Fot. 1. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Widoczne zasypywanie stawu od strony zachodniej wiosną - sezonie lęgowym ptaków i godowym płazów;

Fot. 2. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Na brzegu widoczne cegły i kamienie z gruzu oraz porastanie skarp nowego stawu przez roślinność ruderalną;

Fot. 3. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Widoczne zasypywanie szuwarów wiośną - w sezonie lęgowym ptaków i godowym płazów;

Fot. 4. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Widoczne nieuksztaltowane, strome skarpy oraz elementy gruzu – odpadów budowlanych w humusie;

Fot. 5. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Na brzegu widoczne cegły i kamienie z gruzu oraz porastanie skarp nowego stawu przez roślinność ruderalną;

- Staw na działce 59/21 – w 2019 roku na wiosnę (kwiecień) nie było w nim wody. Dopiero po opadach deszczu w maju dno stawu napełniło się wodą z opadów atmosferycznych. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest zasypianie dwóch mniczów regulujących poziom wody w stawie. Z tego powodu staw nie mógł napełnić się wodą. Siedlisko uległo zupełnej degradacji. Woda w stawie miała kolor nieprzejrzysty, była wizualnie zanieczyszczona i było jej niewiele, nie wykształciła się roślinność wodna obserwowana tutaj w poprzednich latach. Ze stawu wycofała się rodzina bobrów *Castor fiber*. Od strony północnej stawu składowany jest humus, którym częściowo zasypano staw. Staw jest stanowiskiem monitorowanym w ramach monitoringu płazów prowadzonym dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytutu Ochrony Przyrody PAN w ramach Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych. Stanowisko było badane w 2010 i 2017 roku. Względem roku 2017 zanotowano przede wszystkim obniżenie parametru - jakość wody.

Fot. 6. Staw na dz. ew. 59/21. Widoczny obniżony poziom wody i jej znaczne wizualne zanieczyszczenie;

Fot. 7. Staw na dz. ew. 59/21. Widoczne częściowe zasypywanie tego stawu od strony północnej;

Fot. 8. Staw na dz. ew. 59/21. Widoczny zasypywany mnisz od strony zachodniej;

Fot. 9. Staw na dz. ew. 59/21. Widoczny zasypany mnich od strony północnej;

- Staw na działce ew. 173 – staw hodowlany, płytki, z bogatą roślinnością wodną i szuwarową, dobrze nasłoneczniony, otoczony w dużej części lasem. Od wielu lat stanowiący bardzo cenne miejsce rozrodu płazów. Staw jest stanowiskiem monitorowanym w ramach monitoringu płazów prowadzonym dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytutu Ochrony Przyrody PAN w ramach Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych. Stanowisko było badane w 2010 i 2017 roku. Względem roku 2017 nie zanotowano istotnych zmian w parametrach określających jakość środowiska. Stan zachowania siedliska jest właściwy.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Fot. 10. Staw na dz. ew. 173. Cenne miejsce rozrodu płazów;

Fot. 11. Staw na dz. ew. 173. Cenne miejsce rozrodu płazów;

4. Wyniki inwentaryzacji

- Staw duży (dz. ew. 59/20) – w pozostałościach Stawu Dużego, w czerwcu stwierdzono nieliczne kijanki ropuchy zielonej *Bufo viridis*. Nie stwierdzono rozrodu żab wodnych *Pelophylax esculentus complex*. Nie stwierdzono rozrodu ropuch szarych *Bufo bufo*, które według danych z monitoringu płazów (GIOŚ) godowały w tym stawie (2017). Prawdopodobnie w lecie i jesienią staw będzie wykorzystywany jako żerowisko przez żaby wodne. Nie stwierdzono żadnych innych gatunków płazów w stawie. Z danych uzyskanych w 2019 roku wynika, że poprzez zasypianie części stawu utracono stanowisko rozrodu ropuchy szarej *Bufo bufo* i żaby wodnej *Pelophylax esculentus complex*. Dodatkowo w sezonie lęgowym 2019 zasypiano trzy stanowiska trzciniczka *Acrocephalus scirpaceus*. Na podstawie porównania danych o ptakach zawartych w dokumencie: „Inwentaryzacja przyrodnicza terenu działki nr 59/20 w miejscowości Pruszwice, obręb Pruszwice w gminie Długołęka.” (Rozenblut-Kościśny B., Kolenda K 2015) wynika, że z powodu zasypiania części stawu utracono stanowisko lęgowe perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, kilku par łysek *Fulica atra*, gęsi gęgaw *Anser anser*, kaczki krzyżówki *Anas platyrhynchos* i trzciniaaka *Acrocephalus arundinaceus*, które były odnotowane a Stawie Dużym w 2015 roku, a nie występowały w zachowanej części stawu w 2019 roku.
- Staw Mały (dz. ew. 59/21) – w 2019 roku nie stwierdzono rozrodu płazów na tym stanowisku. Prawdopodobnie w lecie i jesienią staw będzie wykorzystywany jako żerowisko przez żaby wodne. Nie stwierdzono żadnych innych gatunków płazów w stawie w tym roku. W 2017 roku na stanowisku tym rozmnażała się żaba moczarowa *Rana arvalis* – gatunek umieszczony w IV załączniku Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa). Stwierdzono wówczas 50-100 godujących osobników, co świadczyło o występowaniu licznej i stabilnej populacji. W 2017 roku stwierdzono tu również rozród ropuch szarych *Bufo bufo*. Stwierdzono od 50 do 100 godujących osobników. Poza tym w 2010 i 2017 roku stwierdzono w tym stawie niewielką populację żab wodnych kompleks *Pelophylax esculentus complex*, z czego w 2010 roku odnotowano głosy godowe, a w 2017 tylko obecność osobników tego gatunku. Podsumowując, w 2019 roku obserwowano degradację siedliska i wycofanie się z tego miejsca trzech gatunków płazów przystępujących tu do rozrodu – żaby moczarowej *Rana arvalis*, ropuchy szarej *Bufo bufo* i żaby wodnej *Pelophylax esculentus complex* względem poprzednich lat. Jakość siedliska uległa znacznemu pogorszeniu – część stawu zasypiano, woda jest zanieczyszczona, mnichy doprowadzające świeżą wodę do stawu są również zasypiane. Ze stawu wycofała się rodzina bobrów obserwowana tu w 2017 roku. Z ptaków na stawie w 2019 roku obserwowano jedną parę łabędzi niemych *Cygnus olor*. Prawdopodobnie ze stawu wycofały się ptaki wodno-błotne jak łyśki czy

perkozy dwuczube. Za wycofanie się gatunków ze stawu odpowiada pogorszenie jakości siedliska wywołane zasypaniem części stawu, mnichów, co pociągnęło za sobą negatywne skutki w postaci braku wody w stawie wczesną wiosną oraz jej złą jakością w późniejszych miesiącach. Możliwe jest również, że część populacji godujących na tym stanowisku została zasypana humusem/gruzem podczas zimowania. Prawdopodobne jest że płazy zimowały na działce ew. 59/20. Raport z monitoringu GIOŚ (2017) wskazywał zasypywanie działki 59/20 gruzem i humusem jako główne zagrożenie dla tego stanowiska.

- Staw hodowlany na dz. ew. 173 – w 2017 roku w ramach monitoringu GIOŚ stwierdzono na tym stawie rozród kumaka nizinnego *Bombina bombina* (20-100 os.), rzekotki drzewnej *Hyla arborea* (100-200 os.), żaby moczarowej *Rana arvalis* (20-50 os.), ropuchy szarej *Bufo bufo* (50-100 os.), grzebiuszki ziemnej *Pelobates fuscus* i żab wodnych (ponad 1000 os.) *Pelophylax esculentus complex*. W 2019 roku potwierdzono rozród wszystkich gatunków występujących w 2017 roku, ale odnotowano spadek liczebności rzekotki drzewnej (20-100 os.) oraz żab wodnych (200-1000 os.). Liczebność kumaków pozostała na tym samym poziomie (20-100 os.). Nie było możliwości oszacowania liczebności ropuchy szarej, żaby moczarowej i grzebiuszki ziemnej (obserwacje form larwalnych). Na tym stawie trend spadkowy w liczebności populacji płazów obserwowany jest od 2010 roku. Wtedy w stawie rozmnażała się bardzo liczna populacja kumaka nizinnego (200-1000 os.), rzekotki drzewnej (200-1000 os.), żaby moczarowej (ponad 100 kłębów skrzeku), żaby wodnej (ponad 1000 os.) oraz ropuchy szarej (ponad 1000 os. - dane własne – gatunek nie objęty monitoringiem). Ogólnie od 2010 roku do 2019 roku zanotowano spadek liczebności populacji kumaka nizinnego z 200-1000 os. do 20-100 os., rzekotki drzewnej z 200-1000 os. do 20-100 os., ropuchy szarej z ponad 1000 os. do 50-100 os. i żaby wodnej kompleks z ponad 1000 os. do 200-1000 os. Raport z monitoringu GIOŚ w 2017 roku analizuje przyczyny spadku populacji płazów na tym stanowisku: „Prawdopodobnie za tak dramatyczny spadek liczebności kumaka na stanowisku odpowiada kilka czynników. Najważniejszym z nich może być zasypywanie terenów położonych na północ od stanowiska badawczego. Możliwe, że doszło do zasypania dużej części zimującej populacji. Poza tym teren wokół stawu został mocno przekształcony - doszło do intensywnego rozwoju budownictwa domków jednorodzinnych, które zajęły część naturalnych żerowisk kumaków (łąki), co z kolei spowodowało zwiększony ruch pojazdów wokół stawów, a co za tym idzie wyższą śmiertelność wśród płazów. (...)”

5. Analiza wykonywanych robót ziemnych względem wydanego pozwolenia wodno-prawnego przez starostę wrocławskiego

Kilkukrotna wizja terenowa obszaru zasypywanego Stawu Dużego pokazuje szereg nieprawidłowości w realizacji pozwolenia wodno-prawnego.

- Powierzchnię zbiornika wodnego, który miał zostać zachowany opisano na 0,93 ha, tymczasem jego powierzchnia wynosi około 0,8 ha;
- Średnie nachylenie skarp opisano jako 1:5 m. Takie nachylenie skarp sprzyja występowaniu pławów. Tymczasem skarpy są bardzo strome – o nachyleniu około 1:2 m;
- Przed rozpoczęciem zasypywania części zbiornika należało usunąć roślinność porastającą brzegi i dno zbiornika. Tymczasem na zdjęciach widać zasypywanie szuwarów, w tym z występującymi gniazdami trzcinniczka (Fot. 3, Fot. 12);
- Do zasypywania części stawu nie należało stosować odpadów budowlanych za wyjątkiem odpadów ziemi i gleby. Tymczasem na zdjęciach widać cegły, kamienie i inne odpady budowlane (Fot.2, Fot.4, Fot.5, Fot. 13.);
- Prace należało prowadzić poza okresem lęgowym ptaków i po metamorfozie larw pławów – w okresie od drugiej połowy października do końca lutego. Tymczasem zdjęcia pokazują prowadzenie prac w okresie lęgowym ptaków i godowym pławów (Fot. 3, Fot. 12);
- Zasypanie dwóch mnichów na działce ew. 59/21 i pozbawienie wody stawu na tej działce, mimo że pozwolenie wodno-prawne w ogóle nie dopuszcza takiej możliwości (Fot. 8, Fot. 9);
- Zasypanie części stawu od strony północnej na działce ew. 59/21, mimo że pozwolenie wodno-prawne w ogóle nie dopuszcza takiej możliwości (Fot 7.);

Fot. 12. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Widoczne zasypywanie szuwarów wiosną - w sezonie lęgowym ptaków i godowym płazów;

Fot. 13. Staw Duży na dz. ew. 59/20. Widoczne nieuksztaltowane, strome skarpy oraz elementy gruzu – odpadów budowlanych w humusie;

6. Analiza wykonywanych robót ziemnych względem decyzji wydanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez starostę wrocławskiego zezwalającego na zasypianie części stawu na dz. ew. 59/20 i na podstawie wniosku „Inwestora” zezwolił na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków chronionych płazów: żaby wodnej *Pelophylax esculentus* oraz ropuchy zielonej *Pseudepidalea viridis* (WPN.6401.48.2015.MK.3 z dnia 12 czerwca 2015 r i WPN.6401.132.2017.MK.2 z dnia 1 czerwca 2017 r.). W związku z powyższym - zgodnie z prawem - „Inwestor” mógł przystąpić do zasypywania stawu (jakkolwiek prace przez niego prowadzone nie są zgodne z uzyskanym pozwoleniem – rozdz. 5). Jednakże w decyzjach tych RDOŚ we Wrocławiu nie zezwolił na zniszczenie siedliska rozrodu płazów zlokalizowanego na działce obok - dz. ew. 59/21. Zasypianie mnichów i pozbawienie stawu wody, a także jego częściowe zasypianie od strony północnej spowodowało mierzalne straty w środowisku naturalnym. Do rozrodu w 2019 roku nie przystąpiły żaby moczarowej, ropuchy szare i żaby wodne, dla których w poprzednich latach staw stanowił istotne miejsce rozrodu. W stawie rozmnażała się populacja minimum 50-100 os. żaby moczarowej i 50-100 os. ropuchy szarej. W opinii autora niniejszego opracowania zniszczenie miejsca rozrodu płazów (istotnych populacji) – żaby moczarowej, która podlega ochronie ścisłej i umieszczona jest w IV załączniku Dyrektywy Siedliskowej oraz ropuchy szarej, podlegającej ochronie częściowej jest szkodą w środowisku w myśl *Ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007 nr 75 poz. 493)*. Zwrócić uwagę należy w tym przypadku na to, że istnieją dane co do wcześniejszego występowania płazów na tym obszarze (monitoring GIOŚ) i są one dostępne Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Jednocześnie uzyskanie przez Inwestora zezwolenia na odstępstwa od zakazów względem gatunków chronionych i na zniszczenie siedliska na dz. ew. 59/20 świadczy o tym, że „Inwestor” jest świadomy występowania płazów w stawach i obowiązków, jakie trzeba spełnić w przypadku chęci zniszczenia ich miejsca rozrodu. Dodatkowo zniszczenie stanowiska rozrodu płazów bez zezwolenia łamie przepisy *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880)*.

7. Analiza wpływu wykonanych prac na populację płazów

Przeprowadzone prace ziemne doprowadziły do bezpośredniego zaniku dwóch stanowisk rozrodu płazów. Na działce ew. 59/20 zasypano częściowo Duży Staw. Po wykonanych pracach przestały rozmnażać się w nim ropuchy szare *Bufo bufo* i żaby wodne kompleks *Pelophylax esculentus complex*. Z kolei na działce ew. 59/21 doprowadzono poprzez zasypianie mnichów i częściowo stawu do zniszczenia miejsca rozrodu żaby moczarowej *Rana arvalis*, ropuchy szarej *Bufo bufo* i żaby wodnej kompleks *Pelophylax esculentus complex*. Były to działania bezpośrednio wpływające na miejsca rozrodu – zniszczenie siedlisk rozrodczych, przy czym zniszczenie miejsca rozrodu na dz. ew. 59/20 zostało usankcjonowane prawnie, a na dz. 59/21 nie. Możliwe jest również, że zasypywanie terenu ziemią i gruzem doprowadziło do wystąpienia śmiertelności wśród płazów poprzez np. zasypianie zimujących osobników w kryjówkach. Liczebność płazów na stawie hodowlanym na dz. ew. 173, który jest najcenniejszym miejscem rozrodu płazów w okolicach Pruszwic, systematycznie spada od 2010 roku (dane z monitoringu GIOŚ). Od 2010 roku do 2019 roku zanotowano spadek liczebności populacji kumaka nizinnego *Bombina bombina* z 200-1000 os. do 20-100 os., rzekotki drzewnej *Hyla arborea* z 200-1000 os. do 20-100 os., ropuchy szarej *Bufo bufo* z ponad 1000 os. do 50-100 os. i żaby wodnej kompleks *Pelophylax esculentus complex* z ponad 1000 os. do 200-1000 os. Spadek liczebności populacji płazów zapewne ma kilka przyczyn, ale jedną z nich może być zasypywanie terenu prowadzone już od 2017 roku na północ od stawu zlokalizowanego na dz. ew. 173. Zagrożenie to opisane jest w kartach z monitoringu GIOŚ tego stanowiska: „Prawdopodobnie za tak dramatyczny spadek liczebności kumaka na stanowisku odpowiada kilka czynników. Najważniejszym z nich może być zasypywanie terenów położonych na północ od stanowiska badawczego. Możliwe, że doszło do zasypiania dużej części zimującej populacji. (...)” Podobne sformułowania zawarte są dla stanowiska badawczego zlokalizowanego na dz. ew. 59/21: „Największym zagrożeniem obecnie jest zasypywanie gruzem i ziemią terenu na zachód od stanowiska badawczego, w tym stawu.”

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska oraz autorzy ekspertyzy: „Inwentaryzacja przyrodnicza terenu działki nr 59/20 w miejscowości Pruszwice, obręb Pruszwice w gminie Długoleka” popełnili zasadniczy błąd, analizując wpływ zasypiania stawu na dz. ew. 59/20 na płazy poprzez pryzmat jedynie utraty miejsca rozrodu dla populacji rozmnażających się w tym stawie. Zasypianie tak dużego terenu graniczącego ze stawem na dz. 173 może mieć również wpływ pośredni na populacje płazów rozmnażające się poza zasypywanym terenem oraz na płazy po okresie rozrodu. Płazy, w większości gatunków, tylko niewielką część sezonu spędzają w wodzie. Populacja, by funkcjonować, powinna posiadać właściwe miejsca żerowania i zimowania i zachowane szlaki migracji. Ani RDOŚ ani autorzy opracowania nie analizują, czy zasypianie tak rozległego terenu nie spowoduje utraty żerowisk i miejsc zimowania, a nawet czy podczas zasypywania terenu nie dojdzie do zasypywania zimujących osobników płazów i czy nie zostaną zniszczone szlaki migracji. Dodatkowo nie został również

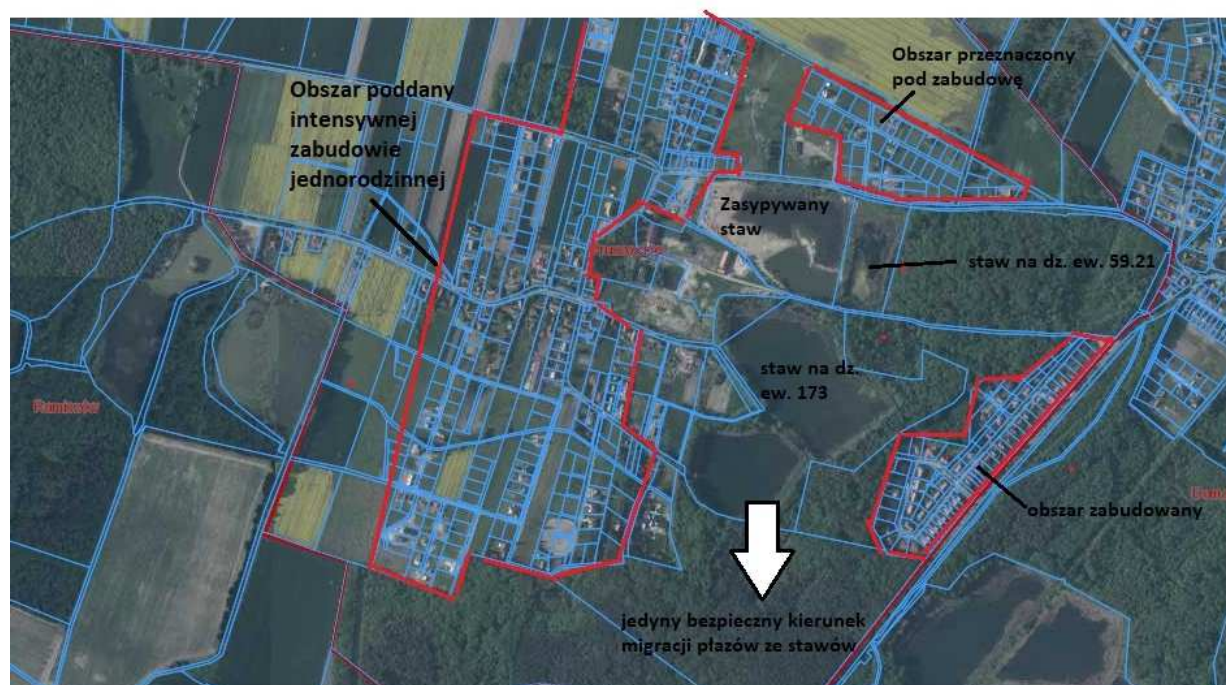
przeanalizowany wpływ skumulowany zasypywania terenu na populację płazów w obszarze Natura 2000 Kumaki Dobrej. Oprócz zasypywania terenu należy zwrócić uwagę, że na zachód od działki ew. 173 postępuje intensywna zabudowa, a także z tego względu zwiększa się ruch na drogach lokalnych, który może mieć wpływ na śmiertelność płazów. Zabudowa może ograniczać z kolei miejsca żerowania i zimowania. Na zjawiska te zwrócono uwagę w ramach monitoringu GIOŚ (2017) dla stanowiska badawczego na dz. ew. nr 173: „ (...) Poza tym teren wokół stawu został mocno przekształcony - doszło do intensywnego rozwoju budownictwa domków jednorodzinnych, które zajęły część naturalnych żerowisk kumaków (łąki), co z kolei spowodowało zwiększony ruch pojazdów wokół stawów, a co za tym idzie wyższą śmiertelność wśród płazów. (...)” Z kolei dla stanowiska na dz. ew. 59/21 stwierdzono: „ (...) Poza tym stanowisko badawcze oraz kompleks leśny, w którym ono się znajduje otaczają tereny intensywnie przekształcane pod zabudowę domków jednorodzinnych. Są to głównie wilgotne łąki. Przekształcone tereny ograniczają bazę żerowiskową płazów, zwiększają barierę ekologiczną dla płazów migrujących do stawów oraz zwiększają ruch samochodowy po niewielkich wiejskich drogach, który przyczynia się do zwiększenia śmiertelności płazów.”.

Analiza uwzględniająca utratę żerowisk, zimowisk, szlaków migracji mogła doprowadzić do wniosków, że zmiana użytkowania gruntu na dz. ew. 59/20 może znacząco oddziaływać na populację płazów, w tym kumaka nizinnego *Bombina bombina*, będącego przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 i w związku z tym należałoby odmówić możliwości zniszczenia siedliska rozrodu płazów. Jednak RDOŚ nie przeprowadził takiej analizy. Tymczasem szczegółowa analiza terenu wokół stawu na dz. ew. 173 pokazuje, że mimo iż pozornie staw otoczony jest w dużej części lasem i innymi stawami, to tak naprawdę otaczający teren został znacznie przekształcony, co doprowadziło do znacznego zubożenia siedlisk stanowiących żerowiska i zimowiska i mogło ograniczyć możliwość migracji z i do stawów. I tak: teren na zachód od stawu położonego na dz. ew. 173 został praktycznie w całości przeznaczony na działki budowlane i rozwija się tu intensywna zabudowa jednorodzinna; teren na północ został zasypywany ziemią i gruzem. Za zasypnym obszarem rozwija się budownictwo domków jednorodzinnych na łąkach, które stanowiły naturalne żerowiska dla płazów z tych stawów. Jednocześnie znacznie zwiększył się ruch pojazdów na drodze lokalnej położonej na północ od stawu. Na południowy-wschód od stawu, za lasem również wybudowano osiedle domków jednorodzinnych. Jedynie w kierunku południowym i częściowo północno-wschodnim teren nie uległ przekształceniu i płazy mogą z niego korzystać poza sezonem rozrodczym.

Osobną kwestią jest zarządzanie obszarem i ochrona jego wartości przyrodniczych przez RDOŚ we Wrocławiu. Obszar Natura 2000 Kumaki Dobrej kilkanaście lat od powołania nie doczekał się Planu Zadań Ochronnych. W międzyczasie doszło do wielu niekorzystnych zmian zagospodarowania terenu na tym obszarze. Najbardziej widoczne są one w okolicach Prusowic i Domaszczyna, gdzie bliskość Wrocławia spowodowała chaotyczną zabudowę, głównie na łąkach stanowiących miejsce żerowania płazów. Kompleks stawów w

Pruszwicach został w dużej mierze otoczony zabudowaniami. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska nie zahamowała ekspansji budownictwa mieszkaniowego wokół stawów, w których rozmnaża się kumak nizinny – główny przedmiot ochrony w tym obszarze. Dodatkowo wydała zezwolenie na zniszczenie miejsca rozrodu płazów poprzez zasypianie go ziemią. W międzyczasie znacznie wzrosła liczba pojazdów poruszających się po drogach obszaru. Po pierwsze oddano do użytku drogę ekspresową S8 i duża część samochodów przemieszcza się z Wrocławia do węzła Łozina przez obszar Natura 2000, a po drugie wzrósł ruch lokalny do coraz większej liczby zabudowań. Spadek populacji płazów, w tym kumaka nizinnego jest częściowo spowodowany złym zarządzaniem przestrzenią w obszarze Natura 2000, za którą odpowiada gmina Długoleś oraz Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

Ryc.2. Zagospodarowanie terenu wokół badanych stawów. Widoczne jest otaczanie stawów przez zabudowę jednorodziną.

8. Podsumowanie

Prace ziemne prowadzone przez „Inwestora” na dz. ew. 59/20 polegające na częściowym zasypianiu stawu są niezgodne z uzyskanym dla tego przedsięwzięcia pozwoleniem wodnoprawnym. Były prowadzone w sezonie lęgowym ptaków i rozrodczym płazów. Zasypano miejsca z szuwarem, a do zasypiania stawu użyto nie tylko humusu, ale również odpadów budowlanych. Dodatkowo zasypano dwa mnichy na dz. ew. 59/21, co spowodowało zniszczenie kolejnego miejsca rozrodu płazów, stawu położonego na wschód od Dużego

Stawu. Działania na stawie położonym na dz. ew. 59/21 według autora opracowania wyczerpują definicję szkody w środowisku i łamią ustawę o ochronie przyrody.

Przeprowadzone prace ziemne doprowadziły do zaniku dwóch stanowisk rozrodu płazów: dwóch miejsc rozrody ropuchy szarej *Bufo bufo*, żaby wodnej kompleks *Pelophylax esculentus complex* oraz jednego stanowiska żaby moczarowej *Rana arvalis* – gatunku mieszczonego w IV załączniku Dyrektywy Siedliskowej. Liczebność populacji płazów spadła również na stawie hodowlanym na dz. ew. 173. Obserwuje się tu znaczny spadek liczebności populacji kumaka nizinnego *Bombina bombina* – przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000 Kumaki Dobrej, rzekotki drzewnej *Hyla arborea*, ropuchy szarej *Bufo bufo* i żaby wodnej kompleks *Pelophylax esculentus complex*. Za spadek liczebności populacji płazów odpowiada kilka czynników, przy czym zasypywanie stawów i potencjalnych miejsc żerowania i zimowania może być zjawiskiem kluczowym. Oprócz zasypywania stawów istotną rolę odgrywa rozwój zabudowy jednorodzinnej, otaczającej miejsca rozrodu płazów, często na terenach stanowiących kluczowe żerowiska płazów oraz wzrost natężenia ruchu samochodowego w obszarze Natura 2000, który przyczynia się do śmiertelności płazów na drogach lokalnych.

9. Literatura

- Makomaska-Juchewicz M. (red.) 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa.
- Makomaska-Juchewicz M., Baran P. (red.) 2012. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa.
- Rozenblut-Kościsty B., Kolenda K. 2015. Inwentaryzacja przyrodnicza terenu działki nr 59/20 w miejscowości Prusowice, obręb Prusowice w gminie Długoleka. msc. Wrocław.
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007 nr 75 poz. 493).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880).
- Dane z bazy danych GIOŚ zebrane podczas monitoringu płazów w 2010 i 2017 roku w ramach Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych